

Ka Manu 'Ai Pilau o ka Wili Makani

na 'Iwalani Inouye

Aloha pumehana mai kākou e nā hoa makamaka mai ka mokupuni o Keawe a hiki loa aku i Ni'ihau o Kahelani.

Laulaha i nā mokupuni a pau he pilikia o nā mamo o Hawai'i nei i kēia au. Ke huluhia nei ko kākou mana'o i ka leo nani o nā manu 'ai pilau. A lilo ka malu 'ulu i malu hao i uka. Wili ka makani

Kaua'ula a luku 'ia ke ola o ua malu 'ulu nei.

I ka mahina 'o Iune, kupu a'e nei nā ilo hao ma ka huli komohana o Maui. I loko nō o ka 'ike 'ana o ka po'e i ke ala a ka mahi hao i ho'ohana ai e hali-hali i ia mau mea hao, ua malū nō ka hana o nā kānaka mahi hao. 'A'ole maopopo i nā kānaka ka lilo 'ana o uka. No laila i kēia lā, ulu a'e iwakālua kumu lā'au he 180 kapua'i ka lō'ihī a na wai e 'ole ka nānā 'ana i uka.

Wahi a ka po'e o Kaheawa Wind Power, LLC he mea waiwai ia mau wili makani iwakālua no ka moku'āina 'o Hawai'i a me ke kūlanakauhale o Maui. I mea lākou e ho'olako ai i ka po'e o Maui i ka mana mai ka makani mai. A ma kā lākou punāwele i www.kaheawa.com wahi a lākou ma muli o kā lākou ho'ohana 'ana i ka makani like o ko kākou kūpuna i mālama a ho'ohana ai, e ho'ēmi ana ka haumia o ka lani. He mea 'oia'i'o paha kēia akā pehea ke ola o nā mea i ka honua nei?

'O ka mea mua, ua pupuka launa 'ole kēia mau wili makani. Iā mākou e 'au'au ai i kahakai ma Kīhei a me Wailea, hiki nō ke 'ike 'ia ia mau wili makani. Me he mea lā, ua ma'i ke kuahiwi kohu keiki i ma'i i ka 'ulālī'i. 'Eha ka piko o ke kuahiwi no ka mea pa'a ia i lalo o ke a'a hao. Hehi 'ia ke ola o Maui nui a Kama. 'A'ole holo mua nā mea i ka honua e like me nā mea i ka wā kahiko.

'O ka lua, ha'aheo nō 'o Kaheawa Wind Power, LLC i kā lākou kūkulu 'ana i ka malu wili makani nui loa. 'O'i aku ka nui ma mua o nā malu 'ē a'e i ka moku'āina 'o Hawai'i, i kaena ai lākou. No laila, me ia iwakālua wili makani ma 200 'eka, e lawa ana ka mana o ka makani e ho'olako i 11,000 kānaka. Maika'i kēia akā inā ulu a'e ka makemake i loko o lākou e ho'olako iā Maui

kā'oko'a, pono 'o Kaheawa Wind Power, LLC lāua 'o kona mau hoa 'oihana e kūkulu i 255 wili makani. E kūkulu 'ia ana ia 255 wili makani ma ke kahua ma kahi o 2,550 'eka. Like nō paha kēia me 'ehā pā o ke kula nui o Hawai'i ma Mānoa. Nunui nā 'eka a lākou e

(i ka 'ao'ao 2 e pau ai)

KA PAPA MO'OLELO

- 1 Ka Manu 'Ai Pilau o ka Wili Makani
- 2 Kū ka 'Ohe Nānā Hou i Haleakalā
- 3 Kū akula ka lā'au i ka 'ā'ama kua uliuli!
- 4 I Hele a Kama'āina me he 'Ohana Lā
- 5 Ka 'Aha Kūkā Hawai'i He Hulu Manu He Mea Makamae Māhuhua ka MySpace. Hiki ke 'Alo A'e?
- 7 Ola Nā Iwi

No ka Wili Makani
(Ho'omau 'ia mai ka 'ao'ao 1)

kā'ili ana no ka wili makani. Akā na'e, inā kū kekahi mau wili makani no ka nele 'ana o ka makani, e li'ili'i ana ko Kaheawa Wind Power, LLC mana makani e ho'olako ai. No laila, e kupu 'ia kekahi mau wili makani hou aku. Aia i hea ka waiwai o kēia no ka po'e o Maui a me ka po'e Hawai'i maoli? A 'ehia mau kālā a lākou e ho'olilo ai no kēia mau 'eka he nunui? I kēia lā, pono wale nō lākou e uku 12,000 kālā i kēlā me kēia makahiki. Kūpono 'ole nō kēia uku no ka mea loa'a ka 'āina hiwahiwa iā lākou. A 'o kēlā nō ke kahua lipolipo o nā kānaka maoli.

'O ke kolu o ka pilikia, wahi a Kaheawa Wind Power, LLC, 'oi aku ka 'emi 'ana o ka mana makani ma mua o ka mana ma'amau no ka mea 'a'ohē uku keu hou no lākou. No laila me ia mau mea, e hā'ule nō ka uku 'ana o ka uila no ka po'e o Maui. Akā i ka manawa a ka mana makani e hiki ai i ka po'e, 'a'ole paha kēia ka hana. Like nō paha ka mana'o 'oihana o ka mana makani me ka mana ma'amau. Ho'opā 'ia ka mana e 'ekolu mau lima no laila pehea e mālama 'ia ke kālā no ka po'e o Maui?

'O ka pilikia 'ē a'e o kēia mea kūwaho, 'a'ole kēia he mea waiwai no ka po'e o Maui a me ka po'e maoli. Wela nō 'o Maui a ikiiki i kekahi mau lā. No laila, ho'ohana nō kekahi kanaka i ke ea 'olu'olu a me ka pe'ahi uila no ka manawa he nui. Inā pēlā, 'a'ole lawa ka mana o ka wili makani. Aia nō a hulihia 'ole nā wili makani a laila, 'a'ole lawa ka mana hou i ka po'e o Maui. Ua 'ōlelo 'ia, ke holo pono nā wili makani, loa'a nā μw he 30 μw akā i ka manawa o ka makani e pā 'ole ai, loa'a he 'ewalu wale nō μw i ka po'e. Ke hīmeni 'o'ole'a nei paha ka manu 'ai pilau i ka mele a kākou e makemake ai.

No laila, e ku'u mau makamaka ē, e akahele. Mai pi'ikoi i ke ākule. He pilikia paha kēia no ka

mea e lilo ana paha nā mea maoli. Me ka huli kua 'ana, ke 'ae nei kākou e uhi ka 'āina i nā mea kūwaho. E ulu paha kā kākou mau keiki me ka 'ike 'ole o ka nani o ke kuahiwi maoli. E 'ike wale lākou i ke kuahiwi i uhi i nā kumu lā'au hao he nui a he mokupuni i laukanaka 'ia e nā manu 'ai pilau. Mai 'ae ka ka ho'ololi 'ana o ka manu ho'olaukanaka o ia uka 'iu ana iā Maui a me nā mokupuni ē a'e. 'A'ole maika'i kēia no ka 'ua'u, ke a'o, ka 'ōpe'ape'a, ka nēnē, a me nā mamo o Hawai'i. No laila, inā hele a kaumaha ko 'oukou mau na'au i kēia nūhou pau'aka, e kākau aku i kekahi leka iā Mayor Alan Arakawa, Mayor's Office, County of Maui, Kalana o Maui Building, 200 South High Street, 9th floor, Wailuku, Hi 96793-2155. Pono kākou e kū pū a ho'okū ka makemake o Kaheawa Wind Power, LLC e ho'onui i ia mau malu hao.

'A'ole paha e 'ae ana ke kuahiwi i ia kumu hao.

Kū ka 'Ohe Nānā Hou i Haleakalā

na Kalubialoha Eldridge

'O ka 'ohe nānā hou loa i kūkulu 'ia, ua kapa 'ia 'o ia ka PS1. 'O ia nō ka 'ohe nānā mua no Panoramic Survey a me Pan-STARRS, kahi hui kūkulu 'ohe nānā. Ma Haleakalā nō i ho'ola'a 'ia ai ia 'ohe nānā e Kahu Charles Kauluwehi Maxwell Sr. me kāna po'e mo'opuna i ka lā kanakolu o ka mahina 'o Iune i kēia makahiki nei. Na kāna mau mo'opuna kāne 'elua i pani i ia hana ho'ohanohano ma o ka wehe 'ana i ka lei maile.

Ma ka mo'olelo nūpepa no ke kula nui nei, ua wehewehe mai 'o Rolf Kudritzki, ke Po'o o ka Hui Ho'ohana 'Imi Na'auao Kilolani, i ka ho'ola'a 'ia 'ana o ua 'ohe nānā la. Mea mai 'o ia, "He hanana ia e

Ho'omau 'ia i ka 'ao'ao 3.

No ka 'Ohe Nānā
(Ho'omau 'ia mai ka 'ao'ao 2.)

ho'omana'o iho ai kākou, 'o ka Pan-STARRS ka papahana 'ohe nānā 'oi loa o ke ko'iko'i no ke kula nui o Hawai'i i nā makahiki he kanakolu."

'O ka mea laha 'ole o ka PS1, loa'a iā ia he pahu pa'i ki'i kikoho'e nui loa. 'O ka hana a ia 'ohe nānā, 'o ia nō ka hō'ike 'ana i nā hōkūna'i a me ka 'ohi 'ana i ka 'ikepili e kālailai ai. 'O kekahi o ua mau hōkūna'i nei, he mau mea paha ia e ho'oweliweli mai ana iā kākou a pilikia ka honua.

I ko'u mana'o mua, he maika'i paha kēia 'ohe nānā, no ka mea, ua kūkulu 'ia ua 'ohe nānā nei i pono ai nā kānaka a pau e ola ana ma kēia au. Hiki ke ho'ōla 'ia kākou a pau i ia 'ohe nānā, inā 'ike koke 'ia kekahi hōkūna'i pō'ino a hiki paha ke hana 'ia kekahi mea e hō'alo ai, akā 'o ia wale nō ka 'ao'ao maika'i o ia mea.

A laila, ua loli ko'u mana'o! Me he mea lā, ua ki'i ka po'e kūkulu 'ohe nānā e hō'ihi i ke 'ano Hawai'i i ke kono 'ana aku i kekahi kahu e ho'ola'a iho ai i ia wahi ma ke 'ano Hawai'i. He mea nui ka mālama 'ana i nā lōina Hawai'i, eia na'e, ma 'ane'i he mea ia e huli kua ai ko kākou mana'o i ka pilikia maoli o ka 'ohe nānā hou. Hūnā 'ia kā lākou hana 'ino me ka hō'ike 'ana aku i nā mea maika'i o ia 'ohe nānā, akā he pono anei ia hana? Pehea ko lalo o ia 'ohe nānā? 'A'ole i hō'ino'ino nui 'ia 'o Haleakalā i ka nui o ke kūkulu 'ana ma ka 'āina e like me nā wahi like 'ole 'ē a'e ma Maui. Akā, eia nō kekahi kauhale kilo hōkū ke kūkulu wale 'ia nei i ka piko o ia mauna. I ka wā hea e lawa ai ke kūkulu 'ana i nā mea like 'ole ma nā mokupuni a pau o Hawai'i nei?

He kama'āina au no Maui a uluhua au i ke kūkulu nui 'ana i nā hale ma 'ō a ma 'ane'i me he mea lā, i mea ka 'āina e ho'opiha wale ai i nā hale o kānaka. Mai poina i kekahi 'ōlelo no'eau a nā kūpuna – *Lele ka hoaka*. He ola ko ka 'āina a he 'āina kapu nō ho'i ka piko 'o Haleakalā, eia na'e, 'a'ole pēlā ke 'ano o kēia mau kānaka. 'A'ole kūkulu 'ia nā mea e pono ai ka lehulehu, akā pale 'ia me he mea lā, na lākou wale nō ia. He kuleana ko kākou e mālama ai i ka 'āina!

Kū akula ka lā'au i ka
'ā'ama kua uliuli

na Keoni Chang-Purdy

Aloha mai e nā kia'i o ka pae 'āina o Hawai'i! E kū'ē mau kākou i ka nohona o ka pū'ali koa ma ko kākou one hānau! Mau nō ka 'ā'ume'ume 'ana ma waena o ua wahi pū'ali koa la a me nā kānaka Hawai'i.

E ka pū'ali, 'a'ohe kā he lohe o ko pepeiao huluhulu?

He pū'ali koa pākela hao i ka 'āina, 'a'ole lākou makemake e mālama i nā kānāwai 'Amelika a me ka 'āina o Hawai'i, me he mea lā, 'a'ohe ona mahalo i nā kānāwai a me ka po'e Hawai'i. E ola mau ka 'āina a me ka maka'āinana o nei 'āina, a e kū'ē mau kākou a 'ike 'ia ka hopena. Ma ka lā 5 ma ka mahina o 'Okakopa o ka makahiki nei, ua kauoha 'ia ka pū'ali koa o 'Amelika e ka 'aha 'Amelika e ho'opau i ko lākou 'oihana Stryker ma Hawai'i nei. Na Earth Justice i kū'ē i ka Styker Brigade ma ka 'aha ma Kapalakiko a ma waena o 'ekolu luna kānāwai, ua ho'oholo 'elua e ho'opau i ka hana o nā Stryker ma Hawai'i no ka mea, 'a'ole i 'imi pono ka pū'ali koa 'Amelika i kekahi wahi 'ē a'e no ka mālama 'ana i ka Stryker a hehikū ia pū'ali i nā kānāwai 'āina no laila, e ho'opau ana ia wahi pū'ali i ko lākou hana no ka manawa. Aia a mālama 'ia nā kānāwai 'āina a 'ae 'ia ko lākou mau kumu no ke koho 'ana i Hawai'i no ka mālama 'ana i ka Stryker a laila hiki i ia pū'ali ke ho'omau i ko lākou hana. Ua pā ka pepeiao huluhulu o ia wahi pū'ali i nā leo o ka po'e Hawai'i, no laila e kū like mau kākou i mea e kīpaku ai i ka pū'ali pākela hao i ka 'āina. Na ka 'āina kākou e hānai. E 'Amelika e ho'iho'i i ka 'āina i ho'onu'u nā kaikaina o nei 'āina.

I PA'A PONO AI KE KAHUA...

E hui pū me nā kumu a me nā hoa 'ōlelo Hawai'i, a e kōkua aku, kōkua mai nō.

Nā Pō'akolu
Hōla 3-5 'auinalā
Ka Lumi Mānaleo

I Hele a Kama'āina me he 'Ohana lā

na Kalubialoha Eldridge

He lolina Hawai'i ka launa 'ana aku launa 'ana mai o nā kānaka like 'ole i hui pū kākou ma ke 'ano he 'ohana. 'Ōlelo 'ia e nā kūpuna, "Ho'okahi nō lā o ka malihini." Pēlā nō ia ma ka

Lā Launa Pū! Ke hele mua 'oe, he malihini, akā ma hope o ia lā ho'okahi, he kama'āina. 'Okō'a ko kākou 'ano a pau, eia na'e, he lā kēia e hui pū ai kākou i ka mana'o ho'okahi i hiki ke 'ike 'ia ka pili o kākou. 'O ka 'ōlelo Hawai'i kekahi mea e ho'opili iā kākou, inā he kama'āina, a he kama'āina 'ole paha. Nalowale ka hilahila o'u e kama'ilio pū ai me ua 'ano kanaka nei.

Ma ka pā 'o Bachman i mālama 'ia ai ka Lā Launa Pū no ka lā holo'oko'a i ka lā iwakāluakūmāiwa o Kepakemapa. Ma laila kākou i launa mua ai a i 'ole i hui pū hou ai kekahi i kekahi. Inā 'a'ole paha 'oe i kipa mai, mai hilahila i ke kipa 'ana mai i kekahi wahi hou, 'o Hauiki ka hoa like, nona ka 'ōlelo "'A'ole i ke'ehi kapua'i i ke one o Hauiki." I ke one paha o Hauiki, i ka pā ho'i 'o Bachman, pono e hehi mua ma luna o ia 'āina i hele a kama'āina.

'Oiai au he haumāna ma ka makahiki mua, ua mālama 'ia ka Lā

Launa Pū ma ka hale hō'ike'ike 'o Andrew. Hū a'ela ka 'i'ini i loko o'u e komo ai i ia wahi me nā kānaka he nui a lehulehu, kōhu kai

pikipiki'ō lā, akā ma laila au i launa mua ai i kekahi o nā kānaka i lilo i kumu na'u. Ua hele a kama'āina ma muli o ua launa mua 'ana a 'a'ohe mea a'u e hopohopo ai i ke komo 'ana i nā papa a lākou. Ke lu'u iho 'oe i ke kai i ma'a iā 'oe, pēlā nō ma nā papa 'ōlelo Hawai'i. Ma ia hanana nei nō ho'i au i lilo ai i hoa no kekahi o nā haumāna 'ōlelo Hawai'i 'ē a'e. Ua 'oi a'e ku'u aloha

no kēia 'ano hana 'o ka launa pū 'ana me nā hoaaloha hou mai ka'u papa a me nā kanaka i waho aku o ka'u papa 'ōlelo Hawai'i. He mahalo ko'u no ka hui 'ana mai me ko'u po'e hoa hou a ma laila mākou i e'e ai ma ka wa'a like no ka holomua pū 'ana. 'O kēia ka'u i 'ike ai, 'a'ole paha maika'i ka noho mū 'ana iho, no ka mea, pono kākou e holomua me he 'ohana lā. No laila, eia kekahi mea e no'ono'o iho ai 'oe, e ka mea heluhelu, ua holomua anei ka 'ōlelo Hawai'i ma nēia kula nui? 'Ae, ua holomua nō! Pehea kākou e holomua ai, inā 'a'ole kipa 'ia mai ia 'ano hanana?

Ia'u e nīnauele ana iā Elijah Kalani Isaac, he haumāna 'ōlelo Hawai'i i hele i ka Lā Launa Pū aku nei, mea mai 'o ia, maika'i ia 'ano hui pū 'ana, no ka mea, "Mālama 'ia nā mea a pau ma ka 'ōlelo Hawai'i a me he 'ohana lā." 'O ia ka manawa mua loa ona i hele ai i ka Lā Launa Pū, a hau'oli ho'i nō 'o ia i kona hele

'ana. Ua makemake nui 'ia ka hula 'ana a me ka hīmeni 'ana. Ua piha ka hau'oli o ia haumāna nei i ka 'ike 'ana i nā keiki Hawai'i i hiki nō ho'i ke mālama i ka 'ōlelo Hawai'i.

Ma laila i kama'ilio pū ai māua 'o 'Anakē Lōlena, he mānaleo a he kupa no Ni'i-hau. 'Ī maila kēlā, "Maika'i kēia ho'olauna pū 'ana o nā kumu me nā haumāna. Hiki ke pili, me he mea lā, he 'ohana. Hiki ke kāko'o kekahi i kekahi." 'O ia nō

ho'i kona manawa mua i hele ai i laila. "Pono kākou ho'okahi... e ola mau ka 'ōlelo no kēlā hanauna kēia hanauna." Mea mai 'o ia, makemake nā kūpuna i ka ho'okani pila 'ana a me ka nanea wale 'ana. He lolina Hawai'i nō ka ho'olohe 'ana i nā kūpuna a i kā lākou 'ōlelo a'oa'o. Eia ka mana'o hope loa a ia hulu kūpuna ia'u: "He mea nui ka pili 'ana."

Ka 'Aha Kūkā Hawai'i na Saifoloi Aganon

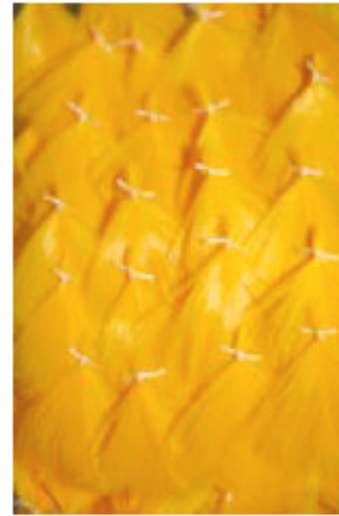
Ma ka pō'akolu, ua hele au i ka 'aha 'o CNHA. 'O ke Council for Native Hawaiian Advancement kēia. 'Elima makahiki o kēia 'aha. 'O *Kau ka hoe, Nānā i nā Hoku o ka Lewalani* ka mana'o nui o kēia 'aha.

Hoihoi nā kānaka i ha'i 'ōlelo i ia 'aha. 'O Akoni Akana ke kāne i ha'i mai e pili ana i ke kuleana o ka po'e Hawai'i. Maika'i kona ha'i 'ōlelo. Ke ho'oma'ema'e nei 'o ia i ka wahi pana 'o Moku'ula i ka moku 'o Lahaina ma Maui, i ho'i hou ia wahi pana i kona kūlana mua. 'O kona mana'o o ke kuleana, 'a'ole he kuleana wale nō, he mau mea pono'i no kākou. Pono ka po'e Hawai'i e mālama i nā mea Hawai'i a pau.

'O Ilei Beniamina ka 'anakē mai Ni'ihau, a ua ha'i mai 'o ia e pili ana i ka pūpū o Ni'ihau. Ua 'ōlelo mai 'o ia, "E noi 'oukou i nā kānaka Hawai'i e pili ana i nā mea Hawai'i." 'Ōlelo maila 'o ia, "Mai heluhelu wale nō i nā puke." Hiki i nā kanaka ke noi aku i nā mea Hawai'i. Ha'i mai 'o 'Anakē Ilei e pili ana i ka pūpū o Ni'ihau. 'Ōlelo maila 'o ia, "Aia nā pūpū Kahelelani, Mo'omomi, Laiki, a Kamoā ma nā moku a pau o Hawai'i nei, akā 'oi aku ka hinuhinu o ka pūpū o ka moku o Ni'ihau ma mua o ka hinuhinu o ka pūpū o nā moku 'ē a'e no ka mea aia ke kai ma'ema'e ma laila." Loa'a i nā mokupuni 'ē a'e ka pūpū, akā hinahina ka pūpū i ke kai lepo e ho'opuni ana i nā mokupuni 'ē a'e. Aia nā pūpū i Moloka'i, i Onekahakaha, i Hakioawa, a i Pu'uloa ma kēia mokupuni.

Ho'olaule'a mākou i ka pō'alima ma hope o ka 'aha. Kanikapila 'o Makana lāua 'o Barefoot Natives. Aia 'o Uncle Willie K. a 'o Eric Gilliom i ia hui. 'O Eric ke kaikunāne o Amy Hānaiali'i Gilliom. Maika'i loa ka leo a me ke kani o ke kīkā, akā loloa ia lā, luluhi nō au i ia pō.

Maika'i kēia 'aha, akā pīpī'i ka uku 'ana no ia 'aha. Kūlia au i ka uku 'ana i ke kikiki i ko'u hoa. Makemake au e hele i kēia 'aha i kēia makahiki a'e. Nui nā mana'o maoli o nā wahi a pau ma ia 'aha. Ua hui pū ko'u hoa me kekahi kupuna mai Kalaupapa a noi 'o ia iā mākou e kipa mākou iā ia ma Kalaupapa. He mea maika'i loa kēia a e hele ana mākou ma laila i kēia pule a'e.

He Hulu Manu, He Mea Maka- mae

na 'Iwalani Inouye

I ka wā kahiko, hana 'ia a u'i nā 'a'ahu hulu manu. Pōhihihi nō nā lei hulu manu o nā ali'i wāhine, nā 'ahu'ula o nā ali'i kāne, nā ki'i, a me nā mea 'ē a'e i hana 'ia i ka hulu manu. I kēia au nei, hiki ke 'ike 'ia kēia mau mea kahiko ma ka Hale Hō'ike'ike o Kamehameha. Loa'a nā mea he nui i laila a hiki ke 'ike maka i ka hua o ke ahonui a me ka loea o ko kākou mau kūpuna. 'Ano kamaha'o ka 'ike maka i nā mea a ka po'e Hawai'i kahiko mai ke kenekulia 18, ke kenekulia 19, ke kenekulia 20 a i kēia manawa 'ānō. Ma kekahi 'ano, kaumaha ka 'ike 'ana aku i ia mau mea kahiko loa e kū ana i ka pahu akā i kekahi 'ano o ka no'ono'o 'ana, maika'i ia no ka mea inā 'a'ole hō'ike 'ia nā mea kahiko, 'a'ole hiki i nā keiki ke 'ike maka i ka hana a nā kūpuna i hala. Na ka 'ike maka e a'o mai iā kākou, 'eā? No laila, inā makemake 'oukou e 'ike maka i nā mea a ko kākou mau kūpuna i hana ai, e hele aku i ka Hale Hō'ike'ike o Kamehameha ma mua o ka lā 31 o kēia mahina, o hala 'ē ka Pu'ulena a pa'a hou nā hulu i ka laka 'ia.

Māhuahua ka Myspace - hiki ke 'alo a'e?

na Keoni Chang-Purdy

Aloha mai e nā mea heluhelu mai ka lā hiki a ka lā kau! Mai e heluhelu mai, i kēia mau lā loa'a kekahi mea e hoihoi ai i ka hapa nui o kākou, 'o ia kekahi mea a kākou e hana ai ma ke kamepiula.... he mana'o ko 'oukou? 'O ia ho'i ka Myspace!

(ho'omau 'ia i ka 'ao'ao 6)

No ka Myspace
(ho'omau 'ia mai ka 'ao'ao 5)

Hilahila paha kekahi o kākou ke ha'i aku, akā he 'oi'ai'o wale nō. Ke hele au i ka lumi kamepiula ma ke kula nei, aia ka po'e he nui ma ka Myspace.

'Ano 'ē kā lākou noho 'ana ma ia wahi ma ke kamepiula no ka mea, 'o ka mea waiwai o ia lumi ka hana 'ana i ka ha'awina. He mea mau kā lākou lele 'ana ma ka Myspace. He aha lā ka waiwai o ka Myspace? Kōkua 'anei ka Myspace i ka hana kula? He mea ia e kōkua i ko kākou nohona?

Wahi a Kalei i 'ōlelo ai, "Auē nō ho'i ē, hoihoi nō ho'i ia wahi. Makemake au i ka hele 'ana ma ua wahi lā, he mea maika'i ma ka manawa ka'awale. Hiki ke launa i kekahi mau kōkua a'u i 'ike 'ole ai no ka manawa lō'ihi. 'O kekahi mea hoihoi ka 'ike 'ana i kā lākou mau ki'i a me kā lākou kākau 'ana."

He mea kaulana ka Myspace i kēia mau lā a nani ka ma'alahi ke komo 'ana i ia hui kanaka. 'O ka mea mua ke kauinoa 'ana a laila hiki ke ho'okumu i kāu 'ao'ao kamepiula. 'O ka mea nui ka wehewehe 'ana e pili ana iā 'oe iho. Kau 'ia kekahi mau ki'i ma luna o ka 'ao'ao, a pēlā pū me kou helu wahi, kou kula e hele ana, kou 'oihana, a ia mea aku ia mea aku, nui 'ino nā mea e hiki ke wehewehe 'ia ma ia wahi. Ma hope o kou kūkala 'ana i kekahi 'ao'ao, hiki ke 'ike 'ia kāu 'ao'ao e ka honua holo'oko'a.

'O ka 'imi 'ana i kekahi ka mea mau ma hope o ke kauinoa 'ana. Hiki ke 'imi i kō makemake, 'o ke kanaka kaulana 'oe, 'o ka hui mele 'oe, 'o ke kanaka u'i 'oe, a pēlā aku. Inā makemake kekahi luahine e loa'a kekahi ipo heu 'ole, hiki iā ia ke kikokiko i ka makahiki i makemake 'ia a loa'a iā ia kekahi mau 'ao'ao o nā 'ōpio e ho'okō i kona 'i'ini. 'O kēlā kekahi mea e maka'u ai kekahi mau kōkua. Maka'u nā mākuia i ka ho'okumu 'ana o nā keiki i 'ao'ao ma Myspace no ka mea 'a'ole i kaupalena 'ia ka makahiki o ke kanaka. Aia kekahi mau kōkua hihui ma ka Myspace a 'ai 'ia nā 'ōpio e nā kōkua hihui me he niuhi la. Ulu a'e ka weliweli ke ho'olaha nā lei pōhaku 'ole i ko lākou helu kelepona a me ko lākou helu

wahi pono'i. Wahi a Leina'ala i mea mai ai, "He mea lapuwale ka Myspace! Nui nā 'ōpio a me nā kōkua hūpō." Kāhāhā! 'A'ole 'ike nā 'ōpio i ka weliweli o nei hana.

'O kekahi mea maika'i o Myspace ka launa pū 'ana me kō mau hoaaloha. Ho'okumu 'ia kekahi hui

ma Myspace a hiki ke komo ma ia hui. Loa'a kekahi mau hui Hawai'i a loa'a kekahi mau hui 'ōlelo Hawai'i. He mana'o maika'i paha kēia i mea e ho'oulu ai i ka po'e 'ōlelo Hawai'i a me ka Lāhui Hawai'i. 'O ke kōkua ma'ilio 'ana ma waena o nā kōkua Hawai'i kekahi mea maika'i paha i 'ole

ke ka'awale o kākou, 'eā? Hiki ke ho'olaha i kekahi mau mea Hawai'i, a hiki paha ke hui pū me kekahi he alo a he alo no ka inu 'awa paha a i 'ole no ka launa wale 'ana nō.

'O ka launa aku launa mai ka mea 'oli'oli no Myspace. Nui 'ino nā kōkua ma ia wahi a 'oi aku ka nui o ka lehulehu ma ka Myspace ma mua o Google lāua 'o Ebay. 'O kekahi mau kōkua, aia lākou ma ua Myspace lā no ho'okahi hola a 'oi. A 'o kekahi, pa'a ka lā holo'oko'a me he mea la 'a'ole hiki ke ola i nele ka Myspace.

Wahi a Kekoa i 'i mai ai, "'Ae, 'o Myspace ka'u mea punahele! Makemake au i ka hele 'ana i kahakai a me ka inu 'ana ma kekahi hale inu lama, akā ke ho'i au i ka hale, ma ke kamepiula nō au! 'A'ole hiki ke 'alo a'e! Makemake au i ka launa 'ana me ku'u mau hoa i 'ike 'ole ai, noho kekahi o ku'u mau hoa ma Wakinekona, akā hiki ke 'ike i kona mau ki'i i kūkala 'ia ai a me kona mau hoa 'ē a'e. 'Imi nō ho'i au i kekahi mau hui mele like 'ole. A aia kekahi mau nani lua 'ole a ho'ā'o au e launa me lākou akā, e kali mai ana o ko lākou pane 'ana mai."

Nui 'ino ka le'ale'a ma ua Myspace lā akā aia kekahi po'e ma ia i mea e hana 'ino wale ai nō. Inā hoihoi a hoihoi 'ole paha, e ulu a'e ana ka mana'o e hele paha ma Myspace, a e mālama iho nō o puni i Myspace a e akahelu o lilo 'oe i kekahi kanaka niuhi.

Ola Nā Iwi

na Kenji Rasmussen.

'O ka lua o ka mo'olelo kēia no Ola nā Iwi. I ka pukana mua o *Ka Ulu Hoi*, ua wehewehe au i ka'u mo'olelo mua e pili ana i ka polokalamu 'o Ola nā Iwi. Akā, he aha 'o Ola nā Iwi? He aha ka mana'o o Ola nā Iwi? Penei ko'u mana'o – e mālama kākou i ka 'uhane o ko kākou mau kūpuna. E ho'omana'o kākou i ko lākou kilo'uhane. E pūlama kākou i ko lākou ola 'ana. 'O kēlā ka mana'o o Ola nā Iwi. Me ia mana'o, ua ho'okahua nā kumu 'ōlelo Hawai'i i kēia polokalamu no nā haumāna o ke kula nui o Hawai'i. E nānā mai ka maka i kekahi mo'olelo no ia huaka'i le'ale'a.

Ka noho 'ana o mākou ma Ke'ei

E noho ana au ma ka'u pākaukau, ua ho'omana'o a'ela au i nā mea maika'i ma Ke'ei. Ho'omaka ka huaka'i ma hope o ke kalaiwa lō'ihī 'ana mai Waipi'o aku a i Ke'ei. Ua hō'ea mākou i mua o kekahi ala lepo. 'Ike akula au i ka 'ōpala he nui i 'ō i 'ane'i. E mana'o ana au, e noho ana mākou ma ka pā 'ōpala. A laila, ua lilo ka pā 'ōpala i palekaiko kahakai. Ua mana'o au, aia au i luna o ka lani. Kūkulu mākou i ko mākou kahua a ua ho'okama'āina mākou i ka 'āina. Ua loa'a ka mea 'oi loa iā mākou, a hālo'ilo'i ku'u wāimaka e uē. 'Ā'ōia, ua loa'a nā kuāua iā mākou. **Nū 'oli, nū 'oli!!!**

I ia lā a'e, ua hele mākou i ke kū'ono 'o Kealakekua. I laila, ua e'e mākou i kekahi wa'a a holo akula i 'ō i 'ane'i i ke kū'ono. Aniani a mālie ke kai, a ua 'ike iho mākou i nā i'a. A laila, e nānā ana au ma kēlā 'ao'ao o ke kū'ono a ua 'ike au i kekahi mea nui ke'oke'o i laila, kohu anami'u kāne e kū maila. He aha kēlā? No ke aha ia e kū ana i laila i ka 'āina o nā ali'i? Ua hō'ea mākou a 'ike maka akula au i ia mea. Wahi a ka hō'ailona 'o ia ke kia ho'omana'o no ka hiki 'ana mai o Kāpena Kuke. 'O ia kahi i 'ike mua ai 'o ia i ka mokupuni 'o Hawai'i. Tsā! Ua nalowale anei? Ua kapu 'ē kēlā 'āina i nā ali'i ma mua o ka hiki 'ana o Kuke. E nānā ana au i ia kia ho'omana'o, ua nui nō a nui, a he ke'oke'o hinuhinu, a makemake au e pahū ia.

Akā na'e, aia i kahi i make ai 'o Kuke he hō'ailona 'u'uku wale nō! Noho ka hō'ailona i kekahi pōhaku i ke kai. Ua 'imi hele mākou i kēlā pōhaku no ka manawa lō'ihī. No ke aha i loa'a 'ole kēia me ka wikiwiki? Ua ahuwale kahi o ka hō'ea 'ana o Kāpena Kuke ma kēlā 'ao'ao o ke kū'ono. Akā, 'o

kahi 'oi loa o ka hoihoi, 'o kahi o ko Kuke make 'ana, ua pa'akikī ka loa'a 'ana mai. Pehea lā? Akā na'e, ia'u i nānā iho ai ma ka hō'ailona 'u'uku, me ka mana'o 'ana i ka make o ia Kāpena, ua mino'aka au. **Ua pāna'i**

like!! Ma hope o ka holo 'ana i ka wa'a, ua ho'i mākou i ko mākou lani pono'i.

I ia lā aku, ua hahai mākou i ke kumu 'o Kalani a hele wāwae iholā i kahakai. Ua a'o mai au i ka

lawai'a pa'ipa'i. Ua hele mākou i loko ke kai, a ho'omaka akula mākou i ka pa'ipa'i 'ana i ke kai a holo akula nā i'a i kekahi 'upena ku'u. 'Ano like ia hana me ka pāhoe, akā 'a'ohē o mākou wa'a. Ua hopu mākou i nā i'a he nui. A laila, ua ho'omaka mākou i ka ho'omama'ema'e 'ana i nā i'a. Ua 'ike au i ko'u hoaaloha 'o Iwalani – ua ho'omama'ema'e 'o ia i kāna i'a mua loa. Ua ho'omāke'aka kēlā. **Akā, 'o au, 'a'ole au ho'omama'e i ka i'a. Auē!!** Ma hope o ka lawai'a 'ana a me ka ho'omama'ema'e 'ana, ua kuke mākou i nā i'a no ka 'aina ahiahi. 'Ono loa nā i'a.

I ia kakahiaka a'e, ua hui mākou i kekahi kupuna mai ia 'āina. Ua ha'i mai 'o ia i nā mo'olelo no Ke'ei. Ua a'o mai mākou e pili ana i ka heiau o Kamehameha nui.

'O ia heiau i hope o ko mākou kahua, 'o ia kahi no ka mōhai 'ana i nā hoa paio o Kamehameha nui. Hiki ke honi 'ia ke koko a i kēia lā. A laila, ua hahai wikiwiki aku mākou i ke kupuna mai kekahi wahi a i kekahi wahi. E mana'o ana au, "hele wāwae wikiwiki kēia kāne. E hele wāwae ana kēia kāne he kanawalu makahiki, a he wai 'au'au ia! A, eia au, ke paupauho nei." **Auē!!** Koe kēia, ua 'ike mākou i kahi i a'o ai 'o Kamehameha nui. Ua nānā iho mākou i nā pali i lele ai 'o Kamehameha, a lilo i kāne.

(ho'omau 'ia i ka 'ao'ao 8)

Ola Nā Iwi
(ho'omau 'ia mai ka 'ao'ao 7)

Ma hope o ka hele wāwae 'ana, 'ana, ua ho'i mākou i nā pali o Kamehameha. 'O ia ko mākou manawa no ka lele 'ana a me ka lilo 'ana i kāne. Ua nānā au i ko'u mau hoaaloha i lele mai nā pali. E mana'o ana au, "Hūpō loa lākou."

A laila, hō'ea ko'u manawa e lele aku ai. Nānā ihola au, nānā akula i ko'u mau hoaaloha, ho'opa'a ihola au i ko'u mau maka a ua lele au. Lōlō 'cā?Ma hope o ka lele 'ana mai nā pali, nanea nō ke koena o ko mākou noho 'ana ma Ke'ei. Ua 'aukai mākou, ua lawai'a mākou, ua hiamoe mākou i ka lā. He wā nanea ia. A laila, ua ha'alele mākou iā Ke'ei a ua hele mākou i Puna, akā he mo'olelo 'oko'a kēlā.

E heluhelu i kēia mahina a'e i ka mo'olelo e pili ana i nā mea pīhoi-hoi me nā wahi kaulana i Puna. 'Imi a loa'a nā kumu wai wela, kipa 'ia ke kūlanakauhale lawai'a kahiko. Ua kū nō i ka hoi.

Ku'i ka Lono

19 Oka.

Kamakakūokalani
Ho'okipa

20 Oka. Mānoa

Gardens . 7-9:30

Ho'okani Mānoa .

Ledward Ka'apana

31 Oka . Lā Heleuī

Ka Ulu Hoi

Puke 6 . Helu 2

13 'Okakopa 2006

KA ULU HOI
MĀNOA, KONA, O'AHU A
LUA

KEONI CHANG-PURDY
KALUHIALOHA ELDRIDGE
'IWALANI INOUYE
KENJI RASMUSSEN

KAHIKINA DE SILVA,
LUNA ALAKA'I

WWW.KAULUHOI.ORG

KA LEKA 'ANA MAI

PAIPAI 'IA KĀ 'OUKOU LEKA 'ANA MAI, E NĀ HOA HE-
LUHELU, I ULU AI KA HOI O KĀKOU. E HO'OUNA MAI I
MO'OLELO, NŪHOU, HO'OLAHA, MELE, KI'I, A ME IA
'ANO MEA NŌ HO'I.

KA ULU HOI
KAHIKINA DE SILVA
UHM, HIPLL
SPALDING 255
2540 MAILE WAY
HONOLULU HAWAII 96822

LUNA@KAULUHOI.ORG